

خط «مرزی» و «فرضی» دیورند!

دوستان و رسانه های کشور زمانیکه در مورد «خط دیورند» صحبت می کنند، فراموش می نمایند و یا نمی دانند که دیورند با امیر عبدالرحمن خان در همین یک روز (۱۲ نومبر ۱۸۹۳) دو معاهده یا موافقت نامه مرزی امضا کرده است (۱):

۱. در مورد مرز های جنوبی و شرقی (مرز فعلی با پاکستان)؛

۲. در مورد مرز های بدخشان - تخار (مرز فعلی با تاجیکستان).

این هم متن معاهده یا موافقت نامه دومی:

موافقت نامه در بین اعلی حضرت امیر عبدالرحمن خان امیر افغانستان و متعلقات آن و سر هنری مارتیمر دیورند سکرتر خارجی حکومت هند و نماینده حکومت هند

در حالیکه حکومت برتانیه به اعلی حضرت امیر ابراز داشتند که حکومت روسیه برای اجرای کامل موافقت نامه ۱۸۷۳ در بین روسیه و انگلند پا فشاری دارد که در آن تصمیم گرفته شده بود که دریای اکسوس باید مرز شمالی افغانستان از جهیل ویکتوریا (جهیل چوب) یا زرقول در شرق تا اتصال کوچه با اکسوس {آمو} باشد و در حالیکه حکومت برتانیه خود را مکلف به رعایت مواد این موافقت نامه می داند، اگر حکومت روسیه نیز مواد آن را کاملاً رعایت کند، اعلی حضرت امیر عبدالرحمن خان امیر افغانستان و متعلقات آن که می خواهد دوستی خود با حکومت برتانیه و آمادگی خود مبنی بر پذیرش مشوره های برتانیه در رابطه به مناسبات خود با قدرت های خارجی را نشان دهد، بدین وسیله موافقت می کند که تمام نواحی مربوط به او در شمال این بخش اکسوس را در بدل تمام نواحی واقع در جنوب این بخش اکسوس که فعلاً در اختیار او قرار ندارد، تخلیه می کند. به موجب این سند، سر هنری مارتیمر دیورند سکرتر خارجی حکومت هند از جانب حکومت برتانیه اعلام می دارد که واگذاری نواحی واقع در جنوب اکسوس به امیر یکی از بخش های اساسی این معامله بوده و ترتیباتی با حکومت روسیه رویدست گرفته خواهد شد تا واگذاری اراضی متذکره در شمال و جنوب اکسوس عملی گردد.

ا.ج. ام. دیورند
امیر عبدالرحمن خان

کابل: ۱۲ نومبر ۱۸۹۳ = دوم جمادی الاول ۱۳۱۱

بدین وسیله امیدوارم هموطنان ما هر فیصله ای که در مورد «خط دیورند» اتخاذ می کنند، فراموش نکنند که مرز دیورند تنها مرز ها با پاکستان نه، بلکه با تاجیکستان نیز هست...

نه اینکه خط شمالی او «مرزی» محاسبه شود و خط جنوبی او «فرضی» پنداشته شود!

1. <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.206818>

AGREEMENT between HIS HIGHNESS AMIR ABDUR RAHMAN KHAN, G.C.S.I., AMIR of AFGHANISTAN and its DEPENDENCIES, on the one part, and SIR HENRY MORTIMER DURAND, K.C.I.E., C.S.I., FOREIGN SECRETARY to the GOVERNMENT of INDIA, representing the GOVERNMENT of INDIA on the other part, —1893.

Whereas the British Government has represented to His Highness the Amir that the Russian Government presses for the literal fulfilment of the Agreement of 1873 between Russia and England by which it was decided that the river Oxus should form the northern boundary of Afghanistan from Lake Victoria (Wood's Lake) or Sarikul on the east to the junction of the Kokcha with the Oxus, and whereas the British Government considers itself bound to abide by the terms of this agreement, if the Russian Government equally abides by them, His Highness Amir Abdur Rahman Khan, G.C.S.I., Amir of Afghanistan and its Dependencies, wishing to show his friendship to the British Government and his readiness to accept their advice in matters affecting his relations with Foreign Powers, hereby agrees that he will evacuate all the districts held by him to the north of this portion of the Oxus on the clear understanding that all the districts lying to the south of this portion of the Oxus and not now in his possession, be handed over to him in exchange. And Sir Henry Mortimer Durand, K.C.I.E., C.S.I., Foreign Secretary to the Government of India, hereby declares on the part of the British Government that the transfer to His Highness the Amir of the said districts lying to the south of the Oxus is an essential part of this transaction, and undertakes that arrangements will be made with the Russian Government to carry out the transfer of the said lands to the north and south of the Oxus.

H. M. DURAND.

AMIR ABDUR RAHMAN KHAN,

KABUL :

12th November 1893.

12th November 1893=(2nd Jamadi-ul-arwul 1311).

